

Prvi pogoj temu je, da se izboljšajo izdelki domače obrnosti, v kar je pred vsem treba praktičnega pouka. Tako kakor doslej ne pojde več. Izdelki domače obrtnosti ne najdejo več kupcev, čim se ne morejo postavljati v isto vrsto z izdelki véleindustrije. Tako priprosto in primitivno kakor dosihdob se domača obrtnost ne more izvrševati več, ako naj bode za prebivalstvo, kar je bilo doslej, vir dohodkov.

Lončarstvo je nekoč bilo kaj lep postranski dohodek našega prebivalstva in je lepe svote prineslo kranjski deželi. Kupčijska in obrtna zbornica se je zatorej potrudila in to dogovorno z deželno vlado, da postavi to stroko obrtnosti na novo podlago. Uspeh tega prizadevanja se je pokazal v minolem zasedanju deželnega zbora kranjskega.

V jedni zadnjih sej je ces. svet. Murnik poročal o vpeljavi popotnega pouka v lončarstvu. Utemeljeval je svoj poučni nasvet tako-le:

V smislu sklepov visokega deželnega zbora se je deželni odbor v svojem poročilu do c. kr. deželne vlade z dne 16. februarja 1893, št. 10,379, gledé pospeševanja lončarskega obrta izrekel za to, da bi bilo umestno, če se kar najhitreje mogoče nastavi slovenskega jezika zmožen poslovodja k t. potovalni učitelj, ter da se čimprej ustanovi strokovna šola, na katerej naj se naprej poučuje v risanji in modeliranji. Kadar bi bile sposobne učne moči na razpolago, pa naj bi se razširila v keramično šolo.

C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je na to sledeče prijavilo: Čeravno se iz gospodarskih ozirov na to podjetje posebna važnost poklada, ter se popolnoma prizna, da je ustanovitev strokovne šole za lončarski obrt res potrebna, vendar država ne more obljubiti ustanovitve te šole, ker se mora trdno držati že ob opetovanih prilikah zastopanega stališča, da ni naloga države ustanavljati takih zavodov, ki imajo služiti le krajevno omejenemu krogu vdeležencev, temveč se mora ustanovitev prepustiti lokalnim faktorjem, h katerej pa utegne z denarnimi sredstvi prispevati država.

Deželni odbor je mnenja, da se sedaj še ne more ustanoviti strokovna šola za lončarski obrt, ker dotičnih učnih moči ni na razpolago. Ta razlog pa bo bržkone v kratkem odpadel, ker si bodo učenci iz Kranjskega, ki so obiskovali keramične šole, kmalo pridobili ono sposobnost, da bodo zmožni poučevati na takšnih šolah. Dalje se mora pa tudi povdarjati, da deželni odbor dvomi, bode li mogoče ustanoviti tako strokovno šolo na stroške lokalnih faktorjev. Deželnemu odboru pa bo šele v prihodnjem deželnozbornem zasedanju mogoče, predložiti proračun stroškov ter staviti nasvete.

Z ukazom dne 5. decembra 1898, št. 32.218 zahtevalo je c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje poročilo, kako je z obravnavami glede omenjene šole in pa, naj se stavijo nasveti, zadevajoči vpeljavo popotnega pouka. Po dopisu c. kr. deželne vlade z dne 12. decembra 1898, št. 17.643, bi se glede načina tega

poučevanja priporočalo enako postopanje, kakor se je v zadnjih letih vršil pouk za slamnato pletenje; pri tem pa bi se za plačilo dotičnega potovalnega učitelja imela izposlovati državna podpora, za druge tozadevne stroške, kakor za sobe in potrebne delarnice, za material i. t. d. pa bi morali skrbeti lokalni faktorji. Deželni odbor je že gledé vseh teh točk pozvedoval ter bo te pozvedbe vsekako v malo tednih dovršil. Ker se mu bo prej ko ne tudi posrečilo, pridobiti si sposobnega potovalnega učitelja, bi se s popotnim poukom moglo pričeti še v teku letošnjega leta. Ker bo pa dežela morala vsaj en del navedenih stroškov trpeti, je treba, da se deželni odbor pooblasti, da v pokritje istih sme dovoliti prispevek iz deželnega zaklada, ki pa se po številkah še ne more določiti.

Po tem utemeljevanji je zbornica sprejela naslednji predlog:

Deželni odbor se pooblašča, da za stroške za prostore, materijal i. t. d., ki so spojeni z vpeljavo popotnega pouka v lončarskem obrtu, dovoljuje vdeležnim občinam podpore iz deželnega zaklada.

Ta ugodni izid cele akcije zamore biti za naše prebivalstvo največje koristi, če občine ne bodo spale, ampak varovale svojo korist.

Nova socijalno - humanitarna naprava v Ameriki.

Amerika je dežela velikih človekoljubnih naprav. Nikjer se ne žrtvujejo tako velikanske svote za dobrodelne, znanstvene, in druge občekoristne namene, kakor tam onstran velike luže. V tem oziru so Američani prvi velikani, seveda ni prezreti, da se povajajo taki pojavi samo tamkaj, kjer ima boj za obstanek izključno individualističen značaj in vsled tega najpopolnejšo ostrost, le koder zadobi ta boj tako ostrost, tam se v človeški duši obudi humanitarni nagib z vso silo in dobi izraz v znamenitih filantropiških napravah.

Mej najznamenitejše naprave te vrste spada „liga za socialna dela“ v Novem Jorku, v kateri so združeni odlični možje raznih stanov, in kateri stoji na čelu „socialni inženjer“ dr. Viljem Tolman.

Prva naloga te lige je izboljšanje zdravstvenih razmer delavskega ljudstva, kateri namen poskuša društvo doseči na različne načine. V industrialnih krajih, koder je zrak prenapolnjen z najraznovrstnejšimi tvarinami, je zlasti snažnost kože največjega pomena. Skrbno negovanje kože je jeden prvih faktorjev za ohranjenje zdravja. Iz tega spoznanja je nastalo stremljenje, da se tudi siromašnim slojem omogoči kopanje o vsakem letnem času, in sicer brezplačno. Novojoška liga je vsled tega ustanovila v vseh delih mesta brezplačna kopališča. Take naprave imajo sicer tudi druga mesta, ali kaj tako velikanskega nima nobeno mesto, kakor po zaslugi imenovane lige Novi Jork.

Za človeško zdravje je nadalje posebno važno, da se mudi človek kolikor možno dolgo časa na prostem zraku, a da se to pospeši, si je novojorška liga postavila nalogo, skrbeti za to, da bode okolica tovarn in delavskih bivališč v prirodnem oziru kar možno prijazna, da se bode delavsko ljudstvo z veseljem mudilo na prostem. Povod temu poskusu, ki se je sijajno obnesel v nekaterih slučajih, je dal bogat tovarnar v Koloradu, kateri je okrog svojih, na pustem kraju ležečih delavskih luž napravil obširne vrtove, in naposled svojo tovarno razdelil na paviljeno, ležečo v prijaznih parkih in sredi zelenih livad.

Uspeh te uredbe je uprav čudovit, in tovarne, katere so delavci smatrali poprej za svoje ječe, so jim zdaj najljubši kraji, v katerih zadovoljno in z veseljem izvršujejo svoja opravila.

Stroški tacih naprav so seveda ogromni, a kadar Američan že seže v žep, tedaj položi kaj poštenega na mizo, in zato tudi novojorška liga za socialna dela ni nikdar za sredstva v zadregi.

Križi in težave soseda Antona z živinskimi boleznimi.

III. Nesrečni porod sive kobile.

(Konec.)

Isti ju prime, vleče ven, in ju tudi srečno izvleče do legla. Dalje ne gre.

Išče glavo. Veliko truda pa stane, staviti roko v obrodni držatelj preko obeh prednjih nog. Maternica je še premalo odprta. Anton ne čuti od glave ničesar, kot tilnik. Trudi se, da bi glavo izvlekel ven; a vse je za- stonj, kobilica tišči vedno močneje.

Kmetu rojijo vsakovrstne misli po glavi, in ne ve si pomagati. Žrebe se ne pomakne v porodnih prostorih niti za palec dalje. Pri tem tišči kobilica strahovito, tako da se je bati za poškodbo droba.

Anton ne ve si več pomoči. Misli, da, na soseda in na živinozdravnika, a v svoji razburjenosti se ne ve za kaj odločiti.

Končno se pripelje sosed iz mesta.

Temu pripoveduje Anton na hitro, kar se je zgodilo. Reče mu tudi, da je raztrgal puhor (mehur) meneč, da se pospeši porod, in da ostane žrebe živo. Sosed poslušaja kimaje z glavo, in se pripravlja k preiskovanju. Zaviha si rokav, poklekne na tla in vpelje svojo dobro namazano roko v porodne prostore.

Ko potegne roko za nekoliko časa ven in vstane, reče dvomljivo: Stan je sedaj zelo slab. Lahko pride kobilica ob življenje! Raztrganje mehurja bila je neumnost in velika prenačljjenost. Bi ne bil mehur pred časom

raztrgan, potem bi bilo vse v redu. Z predčasnim raztrganjem mehurja se ni mogla maternica zadosti razširiti.

Vodni mehur je, kateri mora maternico počasno razširiti in raztegniti. Ker pa je bila pri raztrganju mehurja maternica premalo odprta, ni mogla žrebetova glava prodreti v medenico pri skrčenju obrodnega zadržljaja, ampak morala se je pripogniti na levo stran in se premakniti.

Sosed je menil, da je žrebe zgubljeno na vsak način, istotako je kobilica v smrtni nevarnosti; sedaj ni nobenega sredstva več, kot da se takoj pokliče živinozdravnik, ki naj bi poskusil žrebe ven izvleči.

S strahom sliši Anton to poročilo. Proklel je svojo neumno prenačljjenost! A vse nič ne pomaga več.

Hitro napiše sosed par vrstic na košček papirja in da isto svojemu hlapcu, ki je šel v mesto po živinozdravnika.

V treh urah mu je mogoče priti.

Kobilica postaja v tem času vedno slabija. Uboga žival ječi in stoka, da se je mora vsak usmiliti. Predmoleče hrane se kobilica niti ni dotaknila, pač pa je pila uboga para vodo z veliko slastjo.

Počasno otekava tudi leglo. „To ni nobeno dobro znamenje“, meni sosed, „žrebe je gotovo mrtvo.“

Zabadanja v ven moleči nogi z iglo ni isto (žrebe) več občutilo.

Strašne ure preidejo. Končno se vrne hlapec z živinozdravnikom. Živinozdravnik je prinesel seboj tudi orodno skrinjico.

Sosed razloži živinozdravniku s kratkimi besedami učin, med tem ko se isti pripravlja za preiskovanje. To je trajalo dolgo. Zdravnik je našel pri preiskovanju premalo razširjeno maternico, kakor tudi suha in trpka porodna pota, ker je obrodna voda že davno stekla.

Glava je bila pred vhodom v medenico udarila nazaj. Takoj si je živinozdravnik prizadeval, da bi (verlagert?) glavo zopet privedel noter.

Nič drugega ne ostane, kot da se od noge kožo odere, da pridobe prostora.

Prvo so privezali eno nogo z močno vrvjo. Zatem so jo izvlekli ven, kolikor je bilo mogoče, in jo držali. Z nekim orodjem je naredil živinozdravnik podolgasti sek na golenici in potem je razparal kožo raz noge do pleč z dolgo veslico. Ko se je to zgodilo, odreže živinozdravnik kožo, visečo dol na verigi, in veli možem prijeti nogo in jo vleči ven.

Po več ničemnih poskusih je bila končno cela noga izvlečena s plečetom vred. Z drugo nogo so istotako ravnali.

Po polurnem težkem delu bili sta obe nogi, izvlečeni iz kože, le koža udov visela je na čoku.

Sedaj se je pridobilo veliko prostora. Na novo poskusi živinozdravnik glavo na pravo mesto djati. Končno se je posrečilo, da so privlekli glavo s pomočjo rovnice. Hitro privežejo glavo z močno vrvjo. Bil je pa tudi